

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 27. června 2023

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

MASARYKŮV ODKAZ – KNIHOVNA – SE TÉMĚŘ PO STOLETÍ OTEVÍRÁ VEŘEJNOSTI

Po mnoha překážkách a dějinných zvratech je ode dneška v prostorách Masarykova ústavu a Archivu AV ČR veřejnosti přístupná prezidentská knihovna Tomáše Garrigua Masaryka. Rozsáhlý osobní archiv a unikátní knihovnu slavnostně otevře prezident Petr Pavel společně s předsedkyní AV ČR Evou Zažímalovou.

Přes 200 000 svazků pokrývá všechny vědecké oblasti, kterým se Tomáš Garrigue Masaryk věnoval – zejména filozofii, historii, státovědu, politiku, sociologii, teologii či právo. Obsahuje ale také tituly domácí a zahraniční beletrie nebo rozsáhlou kolekci dobových tuzemských a zahraničních periodik. Už v dobách Masaryka měla jeho knihovna, umístěná v areálu Pražského hradu, jedinečnou kulturní a vědeckou hodnotu. Jeho ručně psané poznámky a texty na předešlých knih svědčí o sbírání informací a třídění myšlenek. I tento cenný zdroj byl do procesu katalogizace zpracován.

„Dnešním otevřením knihovny Masarykův ústav a Archiv AV ČR, potažmo Akademie věd, naplňuje další přání Tomáše Garrigua Masaryka, aby byla jeho unikátní knihovna přístupná veřejnosti. Kolegy to stálo ohromné úsilí, tisíce hodin čtení, dohledávání a přepisování, ale díky jejich práci opět ožívá Masarykův bohatý odkaz,“ říká předsedkyně AV ČR Eva Zažímalová.

„Některé knihy jsou napsané v písmech, se kterými se kolegové nikdy neseťkali – například v maorštině, cyrilici, indickém kaligrafickém písmu nebo hebrejštině a japonštině.“

Knihovna TGM nemá obdoby nejen v České republice, ale ani ve většině evropských zemí.

„Ve světovém měřítku se může srovnávat snad jen se slavnými prezidentskými knihovnami v USA, např. s Hooverovou či Kennedyho, v Evropě asi jen s knihovnou Charlese De Gaulla,“ zdůrazňuje ředitel Masarykova ústavu a Archivu AV ČR Rudolf Kučera s tím, že by knihovnu nebylo možné otevřít bez katalogizace, které se knihovníci věnují již od roku 2017. *„Některé knihy jsou navíc napsané v písmech, se kterými se kolegové nikdy neseťkali – například v maorštině, cyrilici, indickém kaligrafickém písmu nebo hebrejštině a japonštině. Museli jsme tak požádat o pomoc odborné překladatele.“*

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Knihovna je umístěna ve dvou rekonstruovaných depozitářích a formou prezenčních výpůjček si zájemci můžou v badatelně Masarykova ústavu a Archivu AV ČR knihy procházet. Na webových stránkách jsou základní informace o knihovně a o objednávání z jejích fondů a hlavně katalog. Ve druhém kroku lze vybrané tituly elektronicky objednat a nakonec si v badatelně rezervovat návštěvu. Knihovna TGM a její zpracování knihovníci rozšířili o speciální pokyny pro vyhledávání, mezi něž zahrnuli informace o výjimečných nálezech v tomto fondu. Uživatelé najdou všechny tituly také v Souborném katalogu ČR.

Pohádkový začátek a útrpná cesta Knihovny TGM

Málokterý projekt zažil tak ideální start a následně tolik překážek jako Ústav T. G. Masaryka. Tuto nadační instituci založil sám prezident Masaryk 23. července 1932 s tím, že jí daroval svůj osobní archiv, knihovnu, sbírku darů a 13 milionů Kč. Ústav následně dostal pozemek na Letenské pláni a dva přední architekti navrhli reprezentativní areál, ve kterém by spočinuly jak knihy, tak i unikátní a rozsáhlý Masarykův osobní archiv.

„*Masaryk si při založení ústavu výslovně přál, aby zmíněná finanční částka posloužila ke zbudování důstojného sídla nové instituce.*”

„*Masaryk si při založení ústavu výslovně přál, aby zmíněná finanční částka posloužila ke zbudování důstojného sídla nové instituce, která měla do budoucna dále rozvíjet vědeckou činnost v oborech, kterými se sám zabýval,*“ vysvětluje Rudolf Kučera. „*Darovaná knihovna pak měla být z katalogizována a otevřena veřejnosti.*“

Budova ale postavena nebyla a po mnichovských událostech se Ústav T. G. Masaryka narychlo přestěhoval do činžovního domu v Bubenči. Další zhoršení přinesla německá okupace, během které gestapo dům obsadilo, a fondy byly přestěhovány do Klementina. Ačkoli se ústav mohl po konci II. světové války nastěhovat zpátky, už v únoru 1948 musel prostory opět vyklidit. O šest let později politický sekretariát Ústředního výboru KSČ instituci úplně zrušil. Knihovní fondy byly nešetrně rozděleny a rozvezeny do Základní knihovny ČSAV, Ústavu dějin KSČ a Národní a Univerzitní knihovny.

O obnovení rozhodl v lednu 1990 prezident Václav Havel. Přestože ústav restituoval své někdejší archivní a knihovní fondy, nadační jmění zpět nedostal, existoval čistě formálně – bez sídla a bez zaměstnanců. Tato neuspokojivá situace skončila v roce 1995; Akademie věd ČR založila nový Masarykův ústav, který knihovní i archivní fondy převzal do správy. Přes velké množství odvedené práce na zpracování archiválií a katalogizaci se Knihovna TGM dočkala otevření až teď, v roce 2023.

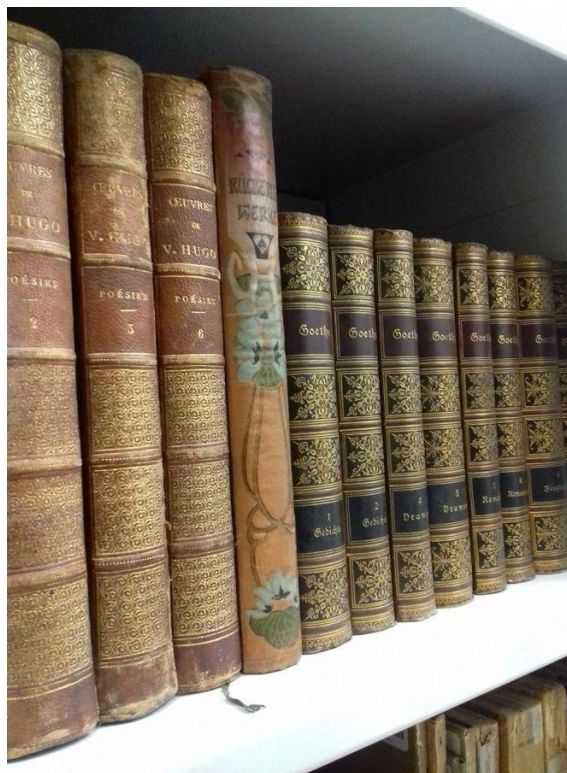
Více informací:

Jana Dvořáková
Masarykův ústav a Archiv AV ČR
dvorakova@mua.cas.cz
knihovna@mua.cas.cz
286 010 543

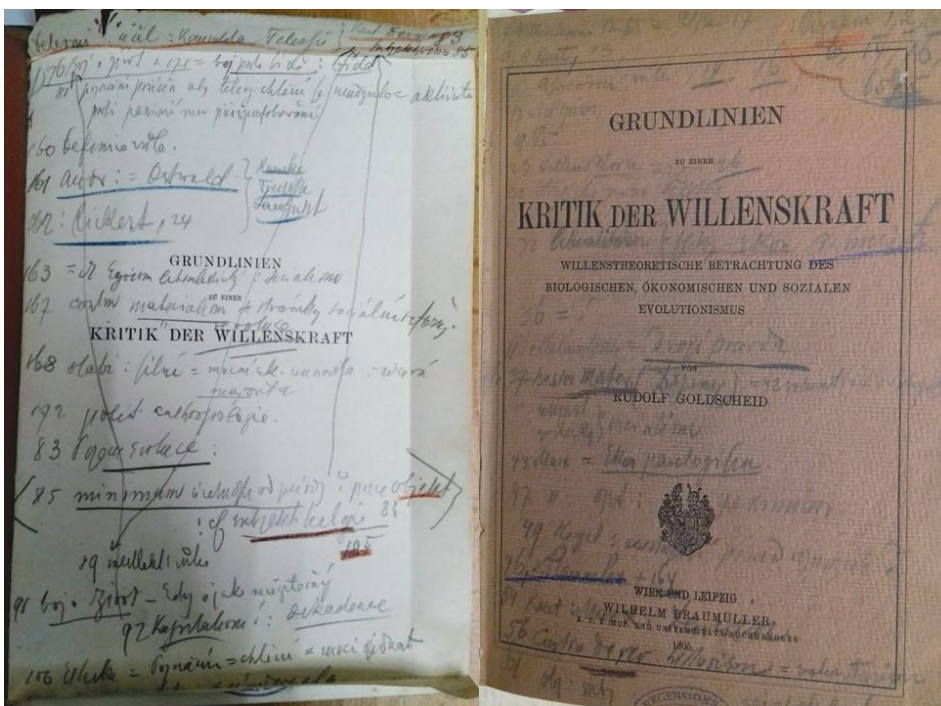
Fotogalerie:

Nový depozitář Knihovny T. G. Masaryka 1
FOTO: Vlasta Mádlová, MÚA AV ČR

Detail vazeb světová beletrie V. Hugo 4 svazky, 1857; W. Goethe 12 svazků, 1880–1910
FOTO: L. Wágnerová, MÚA AV ČR

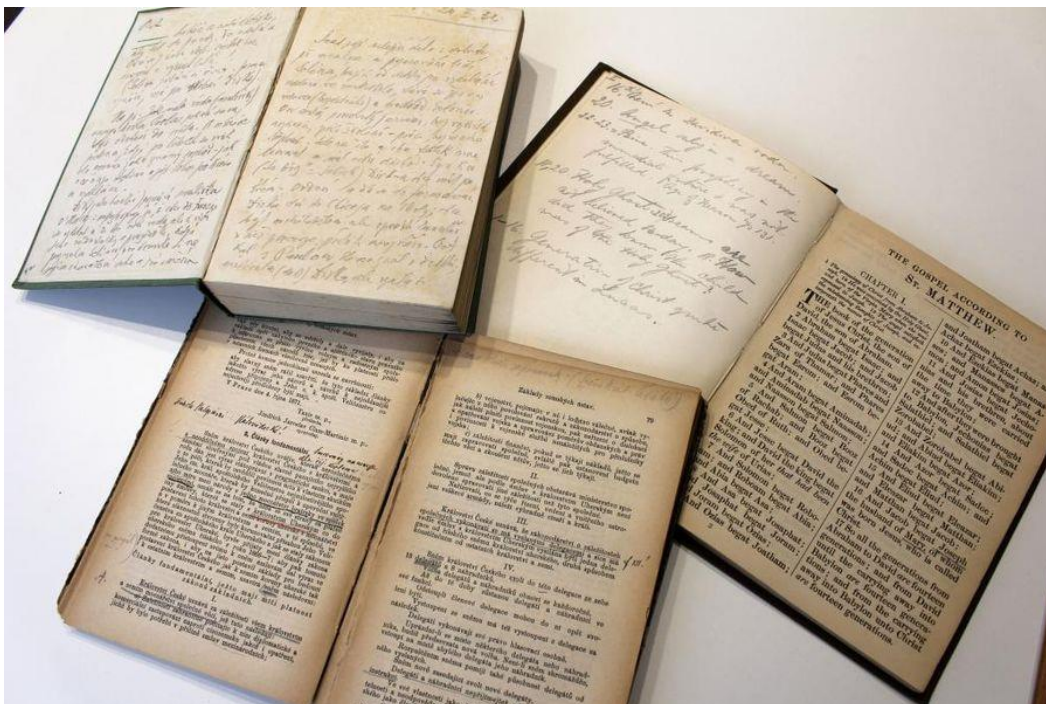
Masarykovy poznámky na obálce a titulce knihy Goldscheid, R. Grundlinien zu einer Kritik der Willenskraft, 1905. Sign. M-4585
FOTO: L. Wágnerová, MÚA AV

Dedikace Jakuba Demla v Knihovně T. G. Masaryka
 FOTO: Vlasta Mádlová, MÚA AV ČR

Nejmenší exemplář v Knihovně T. G. Masaryka (sbírka Rudolfa Hirsche) Sávoly Ferenc, „Dióhéj-szótárak Német-Magyar“, Budapest - Politzer zsigm. és fia Kiadása; Uránia könyvnyomda, [1899], (sign. D29)

Poznámky T. G. Masaryka na přidešti a v textu, vpravo poznámky Charlotty Masarykové
 FOTO: Vlasta Mádlová, MÚA AV ČR

T. G. Masaryk v nové knihovně na Hradě, 1925 (MÚA AV ČR, fond Ústav T. G. Masaryka I (47-2), sign. 4054)